

KPMG Accountants N.V.
Postbus 74500
1070 DB Amsterdam

Laan van Langerhuize 1
1186 DS Amstelveen
Telefoon (020) 656 7890
www.kpmg.nl

Ministerie van Financiën en Ministerie van Justitie & Veiligheid
T.a.v. Sigrid Kaag en Dilan Yeşilgöz-Zegerius
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Amstelveen, 8 september 2023

Betreft: KPMG-reactie consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering

Geachte mevrouw Kaag, mevrouw Yeşilgöz-Zegerius,

Met de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) zet de Europese Unie een grote stap in het verkrijgen van meer transparantie, betere duurzaamheidsinformatie en daarmee meer bewustwording op het gebied van mens en maatschappij, milieu en behoorlijk bestuur. Uw voorstel voor de Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering, dat voorziet in de Nederlandse implementatie van deze Europese richtlijn, hebben wij daarom met interesse gelezen. Wij wachten met belangstelling op de nog te verschijnen algemene maatregel van bestuur (AmvB) met daarin de inhoudelijke rapporteringsverplichtingen. Voor een zorgvuldige implementatie is een consultatie van deze AmvB van groot belang, mede omdat dit kan leiden tot een aanvullende reactie op dit voorstel. In aanvulling op de reactie van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants (NBA) reageren wij in deze brief graag op het geconsulteerde wetsvoorstel.

Groeiende behoefte aan inzicht in duurzaamheid

Consumenten, investeerders, leveranciers en maatschappelijke organisaties hebben een groeiende behoefte aan objectief inzicht in de duurzaamheidsagenda van ondernemingen en de bijbehorende *environmental*, *social* en *governance* (ESG) prestaties. Wij onderschrijven daarom het belang van uw doelstelling om de kwaliteit en vergelijkbaarheid van duurzaamheidsverslaggeving door ondernemingen te verbeteren en deze informatie te laten controleren door een wettelijke externe controleur, zoals een accountant.

De wettelijke controleplicht van de accountant ziet van oorsprong toe op het controleren van de gerapporteerde financiële cijfers. De toenemende maatschappelijke behoefte aan rapportage over duurzaamheidsindicatoren en de versnelde ontwikkeling van bijpassende standaarden toont aan dat indicatoren zoals omzet, winst en marktaandeel niet langer (alleen) leidend zijn bij

Document classification: KPMG Public

© 2023 KPMG Accountants N.V., een naamloze vennootschap ingeschreven in het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit. Alle rechten voorbehouden.

Op al onze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing zoals gedeponeerd bij de rechtbank te Amsterdam onder nummer 43/2018, die wij u op verzoek toezenden.

Ministerie van Financiën

*Betreft: KPMG-reactie consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering
Amstelveen, 8 september 2023*

keuzes. Dit vraagt, net als bij de financiële verslaggeving, om een gelijk speelveld op het gebied van rapportage en de controle hiervan.

In deze brief beantwoorden wij de voorgelegde consultatievragen. In de bijlage gaan wij nader in op enkele specifieke onderwerpen in het wetsvoorstel.

Marktwerking

Wij geloven dat marktwerking in de sector de kwaliteit van de dienstverlening verbetert en bijdraagt aan efficiëntie in de markt. Om die reden staan wij open voor de lidstaatopties zoals opgenomen in het wetsvoorstel. Het is uiteindelijk aan het bestuur van de onderneming en de aandeelhouders om de keuze voor de onafhankelijke externe controleur te maken.

Gelijk speelveld

Borging van een gelijk speelveld is een randvoorwaarde voor de toetreding van geaccrediteerde assuranceverleners op de wettelijk gereguleerde controlemarkt. Om die reden hechten wij aan het belang dat deze controleurs en hun organisaties moeten voldoen aan dezelfde vereisten als die op basis van de Auditrichtlijn gelden voor accountantsorganisaties en individuele accountants. Voorbeelden zijn de eisen ten aanzien van het kwaliteitsstelsel, onafhankelijkheid, geheimhouding en individuele waarborgen voor kennis en opleiding.

Mocht de lidstaatoptie worden benut, dan is het wenselijk om in het wetsvoorstel een wijziging op te nemen die ziet op de governance van de rapporterende onderneming, met name ten aanzien van de benoeming van de onafhankelijke controleur. Bovendien is het belangrijk om een gelijk speelveld van onafhankelijk toezicht te borgen.

Het voorliggende wetsvoorstel is geschreven zonder implementatie van de lidstaatopties. Gezien de vele aanpassingen die nodig zijn, stellen wij voor om een aangepast voorstel te consulteren indien wordt besloten om de lidstaatopties te benutten.

Tot slot

KPMG Nederland was een pionier toen het in 1992 startte met haar eigen duurzaamheidspraktijk. Wij zetten graag onze kennis en ervaring in om met u en andere belanghebbenden in gesprek te gaan over een sterke keten van betrouwbare duurzaamheidsinformatie. Uiteraard zijn wij beschikbaar om deze reactie nader toe te lichten en om eventuele vragen te beantwoorden.

Ministerie van Financiën

Betreft: KPMG-reactie consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering
Amstelveen, 8 september 2023

Met vriendelijke groet,

Stephanie Hottenhuis
CEO | Voorzitter Raad van Bestuur
KPMG N.V.

Mariska van de Luur
Head of Assurance a.i.

BIJLAGE

In deze bijlage geven wij eerst een algemene opmerking en vervolgens de specifieke opmerkingen per artikel in de volgorde van het wetsvoorstel.

Algemeen

Terminologie

De implementatiewet gebruikt de begrippen ‘assuranceverklaring’, ‘assurance-onderzoek’ en ‘oordeel’. De bestaande beroepsreglementering hanteert de begrippen ‘assurancerapport’, ‘assurance-opdracht’ en ‘conclusie’. Het gebruik van verschillende beschrijvingen voor hetzelfde begrip is verwarrend. Wij stellen dan ook voor om in het wetsvoorstel:

- ‘Assuranceverklaring’ te vervangen door ‘assurancerapport’
- ‘Assurance-onderzoek’ te vervangen door ‘assuranceopdracht’
- ‘Oordeel’ te vervangen door ‘conclusie’.

Opmerkingen per artikel

Artikel I Wet financieel toezicht

B artikel 5:25c lid 2 ‘jaarlijkse financiële verslaggeving’

In artikel 5:25c lid 2 wordt verwezen naar de ‘jaarlijkse financiële verslaggeving’. Nu de CSRD de scope verbreedt met niet-financiële verslaggeving stellen wij voor de term aan te passen in ‘jaarlijkse verslaggeving’.

B artikel 5:25c lid 4 uitgevende instelling met zetel in andere lidstaat

Voor uitgevende instellingen met een zetel in een andere lidstaat wordt de assuranceverklaring over duurzaamheidsrapportering toegevoegd aan lid 4 onder a, dat gaat over de jaarrekening. De

Ministerie van Financiën

Betreft: KPMG-reactie consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering
Amstelveen, 8 september 2023

assuranceverklaring ziet echter toe op de duurzaamheidsrapportering in het bestuursverslag. Daarom zou de toevoeging moeten worden gedaan aan lid 4 onder b.

Artikel II Wet toezicht accountantsorganisaties

A artikel 1 eerste lid onder e term controlecliënt

De term 'controlecliënt' wordt ook gebruikt om een assurance-cliënt te omschrijven. Wij stellen voor de term 'controlecliënt' te vervangen door 'cliënt'.

C artikel 5a lid 2 vrijstelling voor derde personen of organisaties

Volgens de Memorie van Toelichting wordt hiermee beoogd om de lidstaatoptie in te voeren waardoor met een algemene maatregel van bestuur een onafhankelijke verlener van assurancediensten kan worden geaccrediteerd om de duurzaamheidsrapportering te beoordelen. Om een gelijk speelveld te waarborgen dienen echter diverse wettelijke bepalingen te worden aangepast. Voor deze wettelijke aanpassingen lijkt een algemene maatregel van bestuur een minder geschikt instrument.

E artikel 12b verwijzing naar assurance-onderzoek voor ondernemingen uit derde landen

In artikel 12b wordt verwezen naar het assurance-onderzoek over duurzaamheidsrapportages. Volgens de definitie van assurance-onderzoek in artikel 1 eerste lid onder s verwijst dit terug naar de verplichtstelling op grond van artikel 2:391a BW. Deze verplichtingstelling geldt echter niet voor ondernemingen uit derde landen. Daarmee lijkt de verwijzing onjuist.

F artikel 12c lid 1 onderdeel c verwijzing naar internationale assurancestandaarden

In het nieuwe onderdeel c worden assurance-onderzoeken uitgevoerd volgens de controlestandaarden in plaats van de assurancestandaarden. Wij stellen voor om onderdeel c als volgt te verwoorden:

'de controles, bedoeld in artikel 12b, worden uitgevoerd in overeenstemming met de internationale controlestandaarden, bedoeld in artikel 26 van de richtlijn, of gelijkwaardige standaarden en overeenkomstig regels die gelijkwaardig zijn aan het bij of krachtens de artikelen 19, 25 en 25a bepaalde. De assurance-onderzoeken van duurzaamheidsrapportering, bedoeld in artikel 12b, worden uitgevoerd in overeenstemming met de internationale assurancestandaarden, bedoeld in artikel 26 bis van de richtlijn, of gelijkwaardige standaarden en overeenkomstig regels die gelijkwaardig zijn aan het bij of krachtens de artikelen 19, 25 en 25a bepaalde.'

K artikel 18b beloningsbeleid

De eisen in de artikel 25ter, 25quarter en 25quinquies van Richtlijn 2006/43/EG zien niet toe op het beloningsbeleid. Derhalve vloeit de voorgestelde wijziging in 18b niet voort uit de CSRD.

Ministerie van Financiën

Betreft: KPMG-reactie consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering
Amstelveen, 8 september 2023

P artikel 24c onafhankelijkheid uitvoeren assurance-onderzoek

Het wetsvoorstel is opgesteld zonder de lidstaatopties om het assurance-onderzoek door een andere externe accountant dan de externe accountant die de jaarrekening controleert of door een geaccrediteerde assuranceverlener uit te laten voeren. Aangezien het assurance-onderzoek in het wetsvoorstel wordt uitgevoerd door de externe accountant die de jaarrekening controleert en deze externe accountant reeds moet voldoen aan de onafhankelijkheidseisen in artikel 24b, zijn de minder vergaande onafhankelijkheidseisen in artikel 24c redundant en kan artikel 24c vervallen.

Artikel IV Boek 2 Burgerlijk Wetboek

B artikel 394 lid 4 deponering bestuursverslag

Het wetsvoorstel schrijft voor dat ondernemingen die onder de CSRD vallen hun bestuursverslag verplicht deponeren bij de KvK en kosteloos op hun website openbaar te maken, indien zij hierover beschikken. Om transparantie te bevorderen zouden alle ondernemingen hun bestuursverslag verplicht moeten deponeren bij de KvK en kosteloos op hun website openbaar moeten maken, indien zij hierover beschikken. Het bestuursverslag bevat namelijk relevante informatie, bijvoorbeeld over de continuïteit van de onderneming. Daarom zou het bestuursverslag gemakkelijk toegankelijk moeten zijn voor belanghebbenden. Wij stellen voor de tweede zin van het bestaande artikel 394 lid 4 te schrappen en alleen de laatste twee zinnen van het wetsvoorstel toe te voegen.